

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Філологічний факультет
Кафедра спеціальної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор із науково-
педагогічної роботи

Михальченко Н. В.

«28» серпня 2024 р.

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ**

Ступінь бакалавра
Спеціальність 016 Спеціальна освіта
Освітньо-професійна програма Логопедія. Спеціальна психологія

2024-2025 навчальний рік

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Білюк Олена Геннадіївна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри спеціальної освіти.

РЕЦЕНЗЕНТ: Соломка Ірина Анатоліївна, директор комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр № 1» Миколаївської міської ради, член президії ГО «Асоціація практикуючих логопедів України»

Програму схвалено на засіданні кафедри спеціальної освіти

Протокол від «26» серпня 2024 року № 1

В. о. завідувача кафедри спеціальної освіти (Світлана КАРСКАНОВА)

Програму погоджено з гарантом ОП (Вікторія КИСЛИЧЕНКО)

Програму погоджено навчально-методичною комісією філологічного факультету

Протокол від «27» серпня 2024 року № 12

Голова навчально-методичної комісії (Ольга ДЕМ'ЯНЕНКО)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «28» серпня 2024 року № 11

Голова навчально-методичної комісії (Наталія МИХАЛЬЧЕНКО)

Анотація. Вступ до спеціальності складає систему знань про загальні засади

функціонування вищої освіти, її нормативно правову базу, організацію навчального процесу у вишах. Адже будь-яка спеціальність є частиною загальної системи науково-професійної підготовки майбутніх спеціалістів. У програмі обґрунтовано процес формування у студентів професійної компетенції в галузі спеціальної освіти. Значна увага в програмі приділена висвітленню сутності поняття «Спеціальна професійна компетентність вчителя-логопеда у сфері інклюзивного навчання» і необхідні навички та вміння асистента, вчителя, вихователя щодо визначення сутності соціальних проблем та розглядаються механізми вироблення, прийняття та реалізації нових педагогічних систем освіти для осіб з особливими потребами.

Ключові слова: компетентнісний підхід, загальні і фахові спеціально методичні компетентності, вчитель-логопед, інклюзивна освіта, діти з особливими освітніми потребами

Abstract. Introduction to the specialty constitutes a system of knowledge about the general principles of the functioning of higher education, its regulatory and legal basis, organization of the educational process in universities. After all, any specialty is part of the general system of scientific and professional training of future specialists. The relevance of development of educational programs for preparing of future teacher-speech therapists on competency-based approach is stated in the program; modern education identified a pressing social need in correctional education specialists, capable of performing in a professional manner different activities as in terms of special educational institutions, and in a general area. Much attention is paid to the nature of the concept of "professional competence of teacher-speech therapists in inclusive education" as an integrated personality trait of future teacher-speech therapists.

Keywords: specially methodical competences. competence approach, general and professional competence, teacherspeech therapists, inclusive education, children with psychophysical development disorders.

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «*Вступ до спеціальності*» складена відповідно до Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 016 Спеціальна освіта, освітньої програми: Логопедія. Спеціальна психологія.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є соціальна та навчально-виховна діяльність асистента, вчителя-логопеда, вчителя-дефектолога, вчителя спеціальної освіти з дітьми, які потребують особливих умов навчання та розвитку.

Міждисциплінарні зв'язки: загальна, спеціальна педагогіка, історія спеціальної і загальної педагогіки, вікова психологія, соціальна психологія, логопедія, психодидактика, спеціальні методики навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення, методики початкового навчання.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

1.1. Метою вивчення дисципліни *Вступ до спеціальності* є ознайомлення студентів з теоретичними засадами майбутньої *спеціальності*, її місцем у суспільстві та засобами її опанування. Також для подальшого успішного навчання студент повинен знати як правильно обрати тему наукового дослідження свого профілю і сформулювати її концептуальний апарат, теоретично обґрунтувати обрану проблему та обрати методи її аналізу, організувати глибоке дослідження і використати отримані результати у своїй практичній діяльності.

Професійні цілі засвоєння дисципліни: майбутній фахівець має оволодіти прийомами і методами педагогічної роботи, спрямованої передусім на усунення та послаблення у дітей з порушеннями розвитку психофізичних недоліків, формування у них позитивних особистісних якостей.

1. 2. Завдання вивчення дисципліни:

пізнавальні: ознайомитися з навчальним планом і освітніми стандартами, отримати початкові відомості про систему і процес навчання у вищому навчальному закладі; знайомство з нормативно-правовими документами; з комплексною системою знань та уявлень про процес і організацію особистісно-орієнтованого навчання; формувати позитивну установку щодо навчання; знати основні засади, етапи, проблеми, напрямки, обраної спеціальності, сфери діяльності фахівця; професійні характеристики, які він повинен набути; основні форми самостійної роботи студентів; види студентських науково-дослідних робіт та методику їх виконання.

практичні: навчити студентів користуватися прийомами і методами виконання наукових робіт, основними прийомами та методами наукових досліджень; знайомство з основними педагогічними методами і прийомами навчання, формами проведення занять; розвиток професійної свідомості і орієнтації майбутніх фахівців; розробка та формування професійних характеристик.

1.3. Програмні результати навчання:

ПРН1. Застосовувати отримані знання в галузі спеціальної та інклюзивної освіти набуття вмінь використовувати отримані знання у вирішенні освітніх та виховних завдань навчально-виховного процесу; **ПРН2.** Організувати і проводити психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку;

ознайомлення з основними принципами, етапами, провідними напрямками, проблемами розвитку майбутньої спеціальності; **ПРН3.** Вирішувати питання, пов'язані з організацією діяльності, використовувати та втілювати отримані теоретичні знання на практиці; **ПРН4.** Здійснювати спостереження, ефективно вести науковий пошук з обраної для дослідження теми, проблеми; **ПРН9.** Використовувати сучасні технічні засоби навчання і виховання, спеціальну апаратуру; оформляти студентську наукову роботу відповідно до вимог, практичні навички грамотного оформлення письмових робіт (рефератів, есе, курсових, дипломних робіт тощо).

ПРН16. Володіти культурою спілкування, його формами, способами, вербальними і невербальними засобами.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти оволодівають компетентностями:

1.3.1. Загальнопредметні використовувати:

ЗК-1.3. Функціонально-поведінкова компетентність в спеціальній освіті.

Здатність до виконання власних професійно-функціональних обов'язків; уміння дотримуватись норм загальнолюдського і професійного етикету; здатність виявляти чесність, порядність, принциповість, толерантність під час освітньої та професійної діяльності; досвід відповідального і сумлінного ставлення до виконання своїх професійних обов'язків). **ЗК-1.4. Соціокультурна.** Здатність застосовувати знання, пов'язані із соціальною структурою та національною специфікою суспільства, з особливостями соціальних ролей; здатність до орієнтування у соціальних ситуаціях, розуміння соціального контексту художніх творів. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо; спроможність ідентифікувати себе з цінностями професійного середовища; наявність професійної позиції фахівця-дефектолога, вихователя дітей із порушеннями психофізичного розвитку, асистента вчителя. Здатність до цінування та повага до різноманітності і мультикультурності; надання рівних можливостей учням різних національностей та різних розумових здібностей, толерантне ставлення до їхньої культурної спадщини, індивідуальних особливостей. Знання найвидатніших культурних здобутків України; уміння застосовувати культурологічні знання на практиці; естетичний досвід. **ЗК-1.6.**

Адаптивна. Здатність до адаптації в корекційно-педагогічному середовищі та дії в нових ситуаціях, зокрема тих, що передбачають корекційне навчання, розвиток і виховання та навчальну реабілітацію дітей дошкільного, шкільного віку і підлітків, спілкування з їхніми батьками, комунікації з адміністрацією школи й колегами.

ЗК-3.3. Здоров'язбережувальна компетентність. Здатність ефективно вирішувати завдання щодо збереження і зміцнення здоров'я (фізичного, психічного, соціального та духовного) як власного, так і оточуючих. Здатність застосовувати знання, вміння, цінності і досвід практичної діяльності з питань культури здоров'я та здорового способу життя, готовність до здоров'язбережувальної діяльності в корекційно-освітньому, навчально-реабілітаційному середовищі та створення психолого-педагогічних умов для формування здорового способу життя дітей з особливими освітніми потребами. **ЗК-3.4. Інформаційно-комунікаційна (відповідно нозології).**

Здатність до застосування сучасних засобів інформаційних і комп'ютерних технологій, невербальних засобів комунікації з урахуванням психофізичного порушення дитини задля розв'язання абілітаційних, корекційних, реабілітаційних і комунікативно-мовленнєвих задач у професійній діяльності фахівця-дефектолога, вихователя, асистента вчителя й у повсякденному житті.

ЗК-3.5. Загальнонавчальна. Здатність навчатися й оволодівати сучасними знаннями, зокрема, інноваційними методичними підходами, сучасними системами, методиками, технологіями навчання, розвитку й виховання дітей дошкільного і шкільного віку з порушеннями психофізичного розвитку; чинним нормативним забезпеченням спеціальної освіти тощо. **ЗК-3.6. Інформаційно-аналітична.** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу, систематизації й узагальнення інформації, зокрема корекційно-педагогічної (за всіма нозологіями), з різних джерел та формулювання логічних висновків.

Курс базується на основі знань нормативних дисциплін університету.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредита ECTS.

Мова викладання – українська.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Історія виникнення університетів в Європі і Україні.

Тема 2. Університетська освіта у контексті Болонського процесу.

Тема 3. Система вищої освіти в Україні. Університетська освіта у міжнародному контексті.

Тема 4. Організація навчального процесу в університеті. Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського: стратегія поступу – від витоків до сьогодення.

Тема 5. Фахова підготовка у закладі вищої освіти: вступ до спеціальності. Психолого-педагогічні засади організації самостійної навчальної праці студентів.

Тема 6. Наукова бібліотека університету і правила користування її фондами. Наукові школи та напрями дослідження в університеті (відповідного факультету та спеціальності). Система науково-дослідницької роботи студентів університету.

Тема 7. Соціально-педагогічні умови адаптації молоді до навчання у ЗВО.

Тема 8. Організація самоврядування, соціального захисту та дозвілля студентів.

Тема 9. Формування особистості майбутнього фахівця як громадянина-патріота з європейськими цінностями.

3. Рекомендована література

Базова

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої школи України. К.: Либідь, 1998. 558 с.
2. Аніловська Г.Я., Марушко Н.С., Томаневич Л.М. Університетська освіта: Навчальний посібник / Львів: «Магнолія-2006». 2014. 304 с.
3. Бойко М.М., Чучка І.М., Жуков С.А. Основи наукових досліджень: опорний конспект лекцій. Мукачево: РВВ МДУ, 2007. 68 с.
4. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія / Ю. М. Рашкевич ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Львів. політехніка». Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2014. 168 с.
5. Болонський процес у фактах і документах / Упорядники: Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В.Д., Грубінко В.В., Бабин І.І. Київ. Тернопіль: вид-во ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2003. 52 с.
6. Болонський процес: документи. К.: Вид - во Європ. Ун-ту, 2004. 169 с.
7. Болонський процес: Модель структури додатка до диплома/ Укладачі: Тимошенко З.І., Козаченко О.І., Греков А.М., Гапон Ю.А. К.: Вид - во Європ. Ун-ту, 2004. 73с.
8. Болонський процес: проблеми реалізації у Львівській комерційній академії: Матеріали наук.-метод. конф., 19 квіт. 2005 р., м. Львів / ред.: В. С. Загорський; Львів. комерц. акад., «Болонський процес: проблеми реалізації у Львівській комерційній академії», науково-методична конференція (2005+ Львів). Л., 2005. 382 с.
9. Болонський процес: стан та перспективи розвитку вищої освіти в Україні: зб. тез. доп. ІХ всеукр. наук.-метод. конф, 18-19 листоп. 2010 р., Київ. Ч.1 / М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т України «Київ. політехн. ін-т», Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; [уклад. В. П. Головенкін]. К. : НТУУ «КПІ», 2010. 292 с.
10. Журавський В. С, Згуровський М.З. Болонський процес: головні принципи

входження в європейський простір вищої освіти. К.: ІВЦ «Видавництво політехніка», 2003. 200с.

11. Козак Н.Л., Шоробура І.М. Університетська освіта : навчальний посібник / Козак Н.Л., Шоробура І.М. Львів : «Новий Світ-2000», 2011. 180 с.

12. Кузьмінський А.І. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник для студентів університетів. Черкаси: Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2004. 174 с.

Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про вищу освіту» (№1556-VII), 01.07.2014 р.
2. Указ Президента України «Про забезпечення дальшого розвитку вищої освіти в Україні» за № 857/2008 від 25.09.2008р.
3. Указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» від 25 червня 2013 року, № 344/2013
4. Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти : постанова КМУ від 15 квітня 2015 р. № 244 // Урядовий кур'єр. – 2015. – № 108. – 18 червня.
5. Наказ МОН Вища освіта в Україні: завдання, перспективи. Проблеми з життя вищої школи /<http://www.ztu.edu.ua/ua/departments/nmu/>
6. Наказ МОН Національний звіт України про впровадження положень Болонського процесу /<http://www.ztu.edu.ua/ua/departments/nmu/>
7. Наказ МОН Постанова про освітньо-кваліфікаційні рівні / <http://www.ztu.edu.ua/ua/departments/nmu/>
8. Наказ МОН Рекомендації щодо заповнення Додатка до диплома про вищу освіту / <http://www.ztu.edu.ua/ua/departments/nmu/>
9. Указ Президента України «Про забезпечення дальшого розвитку вищої освіти в Україні» за № 857/2008 від 25.09.2008р.
10. Указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» від 25 червня 2013 року, № 344/2013
11. Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти : постанова КМУ від 15 квітня 2015 р. № 244 // Урядовий кур'єр. – 2015. – № 108. – 18 червня.
12. Наказ МОН Вища освіта в Україні: завдання, перспективи. Проблеми з життя вищої школи /<http://www.ztu.edu.ua/ua/departments/nmu/>
13. Наказ МОН Національний звіт України про впровадження положень Болонського процесу /<http://www.ztu.edu.ua/ua/departments/nmu/>
14. Наказ МОН Постанова про освітньо-кваліфікаційні рівні / <http://www.ztu.edu.ua/ua/departments/nmu/>
15. Наказ МОН Рекомендації щодо заповнення Додатка до диплома про вищу освіту / <http://www.ztu.edu.ua/ua/departments/nmu/>